

E D E B İ Y A T / A N I

Benim Paris'im

Cüneyt Ayrar

Paris'te yaşamak zordur!

Değil küçük, ince, dar sokaklarda, koskocaman geniş bulvarlarda bile yerlerde yatan insanları görürsünüz. Bunlar soğuk kış günlerinde sıcak hava üföen metro mazgallarının üzerine yatarlar ya da çöplerden arıttıkları eski kamp çadırlarının içindedirler; yırtık pırtık, atılmış uyku tulumlarından medet umarlar.

Çoğu sarhoştur ve siz onların yanından geçerken ya para ya sigara isterler. Eğer onlarla bir şişe ucuz şarap ve peynir paylaşırsanız sevineceklerdir ya da şirketlerin dağıttığı yemek fişlerinden verirsiniz de memnuniyetle kabul ederler...

İnanılmaz ama kloşar denilen bu insanların bazıları “evsiz yaşamaya” karar vermiş varlıklı insanlardır; bunlardan birini Faubourg Saint-Honoré sokağındaki kuaför Celâl'in kapısının önünde tanıdım.

Adam gerçek bir filozoftu. Berber dükkânının kapısı içerlek olduğundan, dükkân kapanınca kapının aralığına yerleşiyor ve gelip geçen “dostları” ile derin sohbetlere dalıyordu.

Çocuklarının olduğunu, onların “eve dön” çağrılarına sürekli olumsuz yanıt verdiğini Celâl'den öğrendim. Onu, getirdikleri yemek ve şaraplarla kollayan, bunun karşılığında uzun uzun felsefi sohbetler yapan genç kızlar tanıdım.

Celâl berber dükkânını kapatana kadar, hep karşı kaldırımdaki duvar dibinde bekliyordu bu ilginç adam. Yaşamın zorluklarına tanıklık etmiş olan Celâl kapısının aralığını ona sunarak belki de onu kolluyor muydu?

Paris'te yaşamak gerçekten zordur! Yollarda yürürken, dikkat ederseniz, kendi kendine konuşan pek çok insana rastlarsınız; bunlar, bu büyük şehrin yalnızlaştırdığı insanlardır, çoğu kimse-sizdir ya da çoluk çocukları “daha ucuz olduğundan” Fransa'nın başka şehirlerine ya da uzak banliyölere göçmüşlerdir... Kimbilir?

Paris'te yaşamaya alışık değilseniz, birdenbire tek başınalığın içine düşüp kaybolur ve kendi kendinize konuşmaya başlayıversiniz.

Bir de metroya bindiğinizde, söze “özür dileyerek” başlayanlar vardır. Eğer metroyla her gün aynı saatte, aynı yerlerden geçiyorsanız, birkaç durak farkla da olsa, aynı kişilerle karşılaşsınız. Onlar devletin vermekte olduğu emekli ya da işsizlik aylığının çok az olduğunu, aç olduklarını, bu nedenle bir yemek fişine bile razı olduklarını anlatacaklardır size; aynı kloşarlar gibi para, yemek bileti, birkaç sigara kabulleridir. Ve onlar her gün aynı saatte, aynı yerde bulunurlar, sanki işe gider gibi, şehrin öğütme hızına karşı koymayı denerler.

Bunların arasında beni en çok etkileyenlerden biri, Paris’in yaşamına karşı direncine saygı duyduğum “dilenci”, 2004-2008 yılları arasında yaşamış olduğum Turbigio sokağındaki evimden gittiğim süpermarketin önünde bekleyen adamdır.

Giyiminden, görmüş geçirmiş bir işadımı olduğunu anlamamız kolaydır. Hiç ses çıkartmadan, önüne bakarak dururdu hep aynı yerde. Ona para verebilmek için, ne önünde bir çanak vardı, ne de ters duran bir şapkası. O adama para vermeye hep utanırdım, o nedenle alışveriş ederken, birkaç bir şey daha alıp torbasiyla uzatırdım; her seferinde, yüzüme bakmadan, “teşekkür ederim bayım” der, başıyla hafif bir selam vererek alırdı torbayı. 2008’de oradan taşındıktan sonra, uzun süre gitmedim o bölgeye; 2012’de bir kış günü yolum düştüğünde, gözlerim adamı aradı ama bulamadım.

Yıllardır aynı süpermarkette çalışan kadın, marketin kapısının önünde sigarasını tellendiriyordu; ona sordum, hatırlar belki diye. Hatırladı! 2008 yılında intihar etmiş, cesedini Seine Nehri’nde bulmuşlar...

Demem o ki, Paris’te yaşamak çok ama çok zordur. Aynı İstanbul gibi, New York gibi, Hong Kong gibi, Paris de insana acımasız bir tavırla açar kollarını.

Bir de gençlik yıllarımdan, kafelerle çevrelenmiş Contrescarpe Meydanı’nı anımsıyorum. Kafelerin baktığı, ortadaki yeşillik alanda da bir grup kloşar hayatın tadını çıkartırdı. Onlarla sohbet ederken öyle çok şey öğrenirdiniz ki...

Biz o zamanlar, dar bütçemizle kendimize aldığımız ucuz şaraplardan onlara da alır götürürdük; kimi zaman bu yeşil alanın kenarına çömelip kafayı çektiğimiz ve uzaktaki memleketi kurtardığımız şarap sohbetlerinde, giderek tonu yükselen Türkçe

METROPOLITAIN

LES HOMMES D.A.
SPONS & CANCELS
DES BONS DE PARIS
CET HYPER - BOM
COURT BOM - BOM
PROMIS - PROMIS
MONTES & MONTES
RECHERCHES - PARIS

FRIEDRICH MOOREL

CHOU LITZ
ENA LUSY

konuşmalarımızı merak eder, gelirlerdi yanımıza ve bize neden kızgın olduğumuzu sorarlardı. Onlar öylesine bir “iç barış” içinde yaşarlardı ki, bizim huzursuzluğumuzu, kanımızın kaynamasını anlamaları kolay değildi.

Ancak, yılda 60 milyon civarında turist ağırlayan Paris, artık bu tür “pisliklere” göz yummuyor; o nedenle Contrescarpe Meydanı “temizlendi” ve orada kloşarlar, yani şehrin renkleri yokla var arasında gidip geliyor. Zaman zaman turistlerin ilgisini çeken sokak müzisyenleri şarkılarını söylerken, birkaç kloşar da şarabını yudumluyorsa da, eski şenlikten pek eser kalmadı artık. Şimdilerde Contrescarpe Meydanı’nın yenileri arasında çekik gözlü masajcılar var. Şehrin pek çok yerinde belirmeye başlayan bu masajcılar “bahşiş” karşılığı masaj yapıp adreslerini veriyorlar; eğer memnun kaldıysanız evinize ya da otelinize çağırıyorsunuz. Fransa bir yandan turistlerini ağırlarken, bir yandan da ekonomik krize karşı direnişini böyle sürdürüyor...

Paris'e hoş geldiniz...

Geniş bulvarların, tarihî binaların, pek çok müzenin, günden güne azalan sanat galerisi ve kitapevlerinin olduğu, sokak müzisyenlerinin her köşeden hoş sedalarla sizi uyardığı, adı "aşk" ile özdeşleşmiş bu dünya başkentine hoş geldiniz...

Şehrin turistler tarafından en çok sevilen bölgesi olan Saint-Germain'deki (6. bölge) Café Bonaparte'ın tam karşı köşesinde yıllar önce Divan Kitabevi vardı.

Paris'e o zamanlar sık sık gidip geldiğimi bilen yazar dostlarım (örneğin Hüseyin Baş, Hilmi Yavuz, İlhan Berk), Divan'dan kitap isterler ve istemiş oldukları kitapları, kitabevinde hangi raflarda arayabileceğimi bile söylerlerdi.

Bonaparte sokağı, kitapçı La Hune.

Caddedeki Café de Flore'un yan karşısındaki, Saint-Benoît sokağının köşesindeki kitapçı La Hune ile Divan Kitapevi şehrin kültüre olan sevdasının simgeleri gibiydiler. Bugün kendi kitaplığında La Hune'den alınmış kimbilir kaç kitap vardır.

Sonra bir gün, birdenbire Divan Kitabevi kapandı ve Convention caddesindeki bir başka adrese taşındı; onun yerine ise Christian Dior bir butik açtı. La Hune direnmeye devam ediyordu.

Caddenin karşısındaki o pek çok anıyı biriktirmiş olan Drugstore kapanmış ve yerine Armani'nin mağazası açılmıştı. Sonra yine bir gün La Hune'ün yerinde yeller esmeye başladı ve orası da Louisvuitton'un butiği oluverdi; önce sergi mi açıyorlardı ne yapıyorlardı bir türlü anlayamamıştım ama kısa zamanda rengi belirdi ve butik oluverdi. La Hune bu sefer Christian Dior'un butiği olan eski Divan Kitabevi'nin yerini ele geçirdi ve şimdi orada, Café Bonaparte'ın tam yan karşısında, Bonaparte sokağı ile köşe yapıyor...

Tüm bu karmakarışıklığa direnen o bölgedeki tek kitapçı, L'Ecume des Pages oldu; yılladır hem yerini, hem konumunu korumayı sürdürüyor. Türk yazarlarının Fransızca'ya çevrilmiş kitaplarını özenle raflarında bulunduran bu kitabevi, ünlü Café de Flore'un hemen yanındadır.

Elbette Paris'in yalnızca üç tane "çok ünlü" kitapçısı yok...

Saint-Michel bölgesinin civarında göreceğiniz Gibert Jeune kitapçıları, özellikle Fransa'da yaşayan yabancı öğrencilerin en çok gittikleri kitapçılardır. Danışma kitaplarının, Paris üzerine kitapların hemen her dilde bulunabildiği, ders kitaplarının satıldığı, klasik kitapların sadeleştirilmiş basımlarının bulunduğu bu kitapçılar şehrin önemli okuma merkezleri arasında yer alıyor.

Ayrıca şehri gezip dolaşırken, önlerine sergiler açmış büyük kitapçılarla da karşılaşsınız; bunlar daha çok, renkli, bol resimli kitapları yüksek indirimle satarlar ama oralarda zaman geçirirseniz iyi edebiyat eserlerini de epey ucuza bulabilirsiniz.

Tabii bir de Paris'te eski kitap satanlar var... Sahaflar...

Yıllar önce Les Halles bölgesinde, Abidin Dino'nun beni götürmüş olduğu bir sahafı hiç unutamam. Ancak o bölge öylesine değişti ki, artık ortada ne sahaf kaldı ne de hal binası; oraya yapılan alışveriş merkezi uzun bir süredir yenileniyor, bir yıla

di:
rendredi:
a 19^a
di:
t 19^a
770 21 15

770-21-15

ROLLING STONES

in the 70's

THE ROLLING STONES

kalmaz şehrin göbeğinde yeni dev bir alışveriş merkezi daha çıkar ortaya.

Les Halles denilen bu merkezin içindeki FNAC da Fransa'nın önemli kitapçıları arasında yer alıyor. Paris'te kaç tane FNAC var bilmiyorum, ama tüm ülkeye yayılmış olduklarını, hatta Avrupa'nın bazı başka şehirlerinde dev dükkânlar açtıklarını gördüm. Bir tanesi Barcelona'da örneğin. Ancak FNAC, kitabın yanında, elektronik, fotoğraf makineleri, küçük ev aletleri, hediyelik eşyalar ve müzik, DVD, bilgisayar oyunları da satar. Salt bir kitapçı olduğunu söyleyemsek de kitap bölümleri hayli büyüktür, gayet ayrıntılı bir bilgi işlem veri merkezi vardır ve aradığınız hemen her kitabı burada bulabilir ya da iki gün içinde getirtilmesini sağlayabilirsiniz.

Eski kitap satanlardan Librairie Paul Jammes (Gozlin sokağı, 3 numara) şehrin babadan oğla geçen ve şimdi artık torunlar tarafından işletilmekte olan önemli kitabevlerindendir.

Eğer teknik, tıp, bilim konularında çok eski kitaplar arıyorsanız, Librairie Alain Brioux'ya (Jacob sokağı, 48 numara) gitmenizi öneriyorum. Bu kitapçada ayrıca eski tıp malzemelerini de bulabilirsiniz. Meraklı olmanın sonu yok ama bu adresi ziyaret etmenizi, en azından vitrinine bakmanızı öneriyorum, çünkü her şehirde bu kadar çok çeşitli ve farklı konularda vitrin bulabilmek pek olası değildir. Burası Paris ve her an sizi şaşkına çevirebilir.

Şehrin önemli yayınevi ve kitabevleri arasında yer alan “des femmes” da Jacob sokağındaki bir başka önemli kitabevidir. Yalnızca kadın yazarların kitaplarını satan bu kitabevi zaman zaman Türk kadın yazarları da vitrinine taşımıştır. Bir keresinde, hapse düştüğünde “Leylâ Zana vitrini” yaptıklarını anımsıyorum. Önceleri Seine sokağında olan bu kitapçının da adresi değişmiş.

Paris'i bir ülkeler mozayici oluşturduğu için pek çok başka dilin kitapçıları da vardır. Örneğin Polonyalı yazarların kitaplarını satan bir kitabevi Saint-Germain bulvarındayken, portekizce kitapları 5. Paris'te, L'Estrapade sokağında, Panthéon'un arkalarında bir yerlerde bulabilirsiniz.

Paris'in artık “turistik” olan *bouquiniste*'leri benim gezmeyi en sevdiğim kitapçılarıdır. Seine Nehri'nin kıyısında, caddelere

sıralanmış olan bu seyyar eski kitap satıcılarında neredeyse yok yoktur. Kimi artık işi iyice turistik eşyaya çevirmişse de aralarında hoş şeyler satanlara da rastlanıyor.

Tabii bu arada Archives sokağındaki eski dergi ve gazete satan ünlü arşivciyi de unutmamak gerek. Marais bölgesinin en şanlı sokaklarından biri olan Archives sokağı baştan sona gezilip görülmesi gereken sokaklarından biridir şehrin.

